

SINIRAŞAN SU SORUNU
ve
GÜVENLİK OLGUSU
ORTA DOĞU ÖRNEĞİ

Şerife Filiz CUMBUL
Prof. Dr. Zafer AKBAŞ

SINIRAŞAN SU SORUNU
ve
GÜVENLİK OLGUSU
ORTA DOĞU ÖRNEĞİ

Şerife Filiz CUMBUL
Prof Dr. Zafer AKBAŞ

 E K İ N
Basım Yayın Dağıtım

2021

© 2021 Ekin Yayınevi

Tüm hakları mahfuzdur. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 Sayılı Yasa'nın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan yayınevinin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, özetlenemez, yayınlanamaz, depolanamaz.

Sertifika No: 48743

ISBN: 978-625-7667-83-8

Sayfa Düzeni / Kapak Tasarımı: Aslı AYRANCI

Baskı ve Cilt:

Sonçağ Yayıncılık

Matbaacılık Reklam

San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı

48/48 İskitler - Ankara

Tel.: (0312) 341 36 67

Sertifika No: 47865

Baskı Tarihi: Ağustos 2021

EKİN Basım Yayın Dağıtım

Şehreküstü Mah. Cumhuriyet Cad.

Durak Sk. No: 2 Osmangazi / BURSA

Tel .: (0.224) 220 16 72 - 223 04 37

Fax.: (0.224) 223 41 12

e-mail: info@ekinyayinevi.com

www.ekinkitap.com

Bilim dünyasına ithaf edilmiştir...

ÖNSÖZ

Sınıraşan Su Sorunu Ve Güvenlik Olgusu: Orta Doğu Örneği isimli çalışma, su olmaz ise yaşamın devam edemeyeceği düşüncesinden hareketle ortaya çıkmıştır. Tarihte olduğu gibi günümüzde de önemini koruyan su ülkeler arasında geçmişten günümüze uygarlığı temsil ettiği, yeterli miktarda suya sahip olan ülkelerin diğer ülkelere karşı stratejik, ekonomik ve politik açıdan üstünlükler sağlaması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Dünya üzerinde su, bölgeler arasında eşit dağılmamaktadır ve su paylaşım sorunlarına hatta çatışmalara neden olmaktadır. Orta Doğu Bölgesi dünyada su sorununun en çok yaşandığı bölgelerden birisidir. Özellikle Orta Doğu'daki aktörler arasında sınıraşan suların paylaşımı ve kullanımı konusunda ortaya çıkan uyuşmazlıklar çalışmamızın konusu gereği ayrıntılı şekilde incelenmeye değer bulunmuştur.

Şerife Filiz CUMBUL
Prof. Dr. Zafer AKBAŞ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL VE KAVRAMSAL BOYUTUYLA SU

1. KURAMSAL BOYUT	5
1.1.Realist Teori ve Su	5
1.2.Neorealist Teori ve Su.....	12
2. SUYA İLİŞKİN KAVRAMSAL BOYUT	17
2.1.Ulusal Sular	18
2.2.Uluslararası Sular	18
2.3.Ortak Sular	19
2.4.Sınır Oluşturan Sular	20
2.5.Sınıraşan Sular	20
2.6.Kıyıdaş Ülkeler	22
2.7.Su Havzası	23
3. SU KAYNAKLARININ GELECEĞİ SORUNSAI VE STRATEJİK KAYNAK OLARAK SU	23
3.1.Su Kaynaklarının Durumu ve Orta Doğu	28
3.2.Hayat Kaynağı Olarak Su	32
3.3.Stratejik Kaynak Olarak Su	34

İKİNCİ BÖLÜM ULUSLARARASI HUKUKTA SU SORUNU VE ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN SU POLİTİKASI

1. ULUSLARARASI HUKUKTA SU SORUNU VE DOKTRİNLER	37
1.1.Mutlak Egemenlik Doktrini (Harmon Doktrini).....	39
1.2.Doğal Durumun Bütünlüğü Doktrini	39
1.3.Ön Kullanım Üstünlüğü Doktrini	40

1.4.Akılcı, Hakça ve Optimum Kullanım Doktrini	41
1.5.Sınırlı Bölgesel Hükümlerlik Doktrini.....	42
1.6.Uluslararası Suların Ortak İdaresi Doktrini.....	42
2. ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN SU POLİTİKASI	43
2.1.Birleşmiş Milletler.....	45
2.2.Dünya Bankası	51
2.3.Uluslararası Para Fonu	56
2.4.Avrupa Birliği ve Su Çerçeve Direktifi	58
2.5.İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve Su Faaliyetleri	64
2.6.Dünya Su Konseyi	68
2.7.Dünya Su Forumları	69
2.8.Uluslararası Su Kaynakları Birliği	77
2.9.Küresel Su Ortaklığı	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SU ÇATIŞMALARI VE ORTA DOĞU

1. DÜNYADA SU SORUNU OLAN NEHİRLER VE ÇATIŞMA BOYUTU ..	81
1.1.Rio Grande, Colorado ve Tijuana Nehirleri	82
1.2.Ganj Nehri.....	83
1.3.Senqu Oranj Nehri.....	84
1.4.Komati Nehri	85
2. ORTA DOĞU'DA SUYUN BİR ÇATIŞMA UNSURU OLMA POTANSİYELİ VE SULAR	85
2.1.Su Güvenliği ve Orta Doğu	85
2.2.Orta Doğu'da Nehirler ve Çatışma Potansiyeli	90
2.2.1.Asi (Orontes) Nehri	98
2.2.2.Ürdün (Şeria) Nehri.....	101
2.2.3.Litani Nehri	105
2.2.4.Nil Nehri.....	107
2.2.5.Fırat ve Dicle Nehirleri ve Şatt'ül Arap	111
SONUÇ	119
KAYNAKÇA	123

TABLolar LİSTESİ

Tablo1: Su Çerçeve Direktifinin İşlevleri	60
Tablo 2: Su Çerçeve Direktifi İçin Tanımlanan Temel Tarihler	62
Tablo 3: OECD'ye Üye Olan Ülkeler	65
Tablo 4: Dünya Su Forumu.....	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Son Derece Yüksek Su Stresine Sahip 17 Ülke27
Şekil 2. Fırat-Dicle Havzası'nın Basra Körfezi'ne Kadar Olan Bölümü ... 113

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
DB	: Dünya Bankası
DSF	: Dünya Su Forumu
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
IMF	: Uluslararası Para Fonu
IWRA	: Uluslararası Su Kaynakları Birliği
SÇD	: Su Çerçeve Direktifi
SKH	: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
OECD	: İktisadi İşbirliği Ve Kalkınma Örgütü
WWC	: Dünya Su Konseyi

KAYNAKÇA

- Acar, Eray (2006). Avrupa Birliği'nin Gap ve Su Sorununa Yaklaşımı Çerçevesinde Fırat ve Dicle Nehirlerinin Yönetimi Üzerine Tartışmalar. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt:2, Sayı 4, ss: 67-101.
- Akar, Sonay (2012).*Su Kamusalılığı ve Mülkiyetinin Küreselleşmeyle Birlikte Değişen Niteliğinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Maliye Programı, Trabzon.
- Akbaş, Zafer (2015). Türkiye'nin Fırat ve Dicle Sınırışan Sularından Kaynaklanan Güvenlik Sorunu ve Çatışma Riski. *Bilig*, Kış 2015, Sayı 72, ss: 93-116.
- Akbaş, Zafer, Babahanoğlu, Veysel ve Çaylı, Şahin (2016). Kapitalist Küreselleşmenin Ortadoğu'da Sosyo-Ekonomik ve Politik Alana Etkileri: İstikrar ve Kalkınma İçin Fırsat mı Tehdit mi?, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 2, ss: 86-108.
- Akbaş, Zafer ve Mutlu Çiğdem (2012). Uluslararası Politikada Irak ve Suriye'nin Sınırışan Su Sorununa Yaklaşımı ve Türkiye: Beklentiler ve Gerçekler. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 13, Sayı:1, ss: 213-240.
- Akdoğan, Arđun (2006). 4.Dünya Su Forumu ve İstanbul'da Düzenlenecek 5.Forum Üzerine. *Yayed Memleket Mevzuat*, Sayı:9, ss: 39-42,
- Akkaya, Cansen, Efeoğlu Ayla ve Yeşil Nedim (2006). *TMMOB Su Politikaları Kongresi*. Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği,Ankara,<http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/9125.pdf> adresinden 01 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.

- Anadolu Ajansı AA (2018). Mısır ve Sudan Arasında Hedasi Diplomasisi. <https://www.haberler.com/misir-ve-sudan-arasinda-hedasi-diplomasisi-11186807-haberi/> adresinden 08 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- Aras, İlhan (2010). *Filistin İsrail Arasındaki Temel Sorunlar ve Uluslararası Hukuk*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Aslanlı, Araz. ve Memmedov Agil (2016). Neo-Realizm Kuramı Çerçevesinde Azerbaycan-İran İlişkilerinin Analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* Cilt: 5, Sayı: 6, ss: 1520-1532.
- Ateş, Alper (2015). *Su Konusunda Faaliyet Gösteren Uluslararası Kuruluşlar Özelinde İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Örneği*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ankara.
- Ateş, Hamza ve Bektaş, Mücahit (2016). Ortadoğu'da Su Savaşı İhtimali. *Yeni Türkiye*, Sayı: 82, ss: 392-403.
- Arı, Tayyar ve Toprak, Elif (2014). *Uluslararası İlişkiler Kuramları I, Açıköğretim Fakültesi Yayını*, No:1612. http://uluslararasıigundem.com/wp-content/uploads/bsk-pdf-manager/3_2014-07-09.PDF adresinden 15 Aralık 2018 tarihinde alınmıştır.
- Arkan, Hasan (2017). *Nil Nehri ve İnsanla İlişkisi..Sosyal Bilgiler Öğretmenliği A.B.D.Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur*.
- Atvur, Senem (2012). *Küresel Su Politikalarına Karşı Küre-Yerel Toplumsal Hareketlerin Yarattığı Sonuçlar*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Antalya.
- Aydın, Ayşegül (2018). Sınıraşan Sulardaki Yönetim Zorluğu Bağlamında Etiyopya-Mısır İlişkisi ve Büyük Rönesans Barajı. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:3, ss: 1-28.
- Aydın, Mustafa (2004). Uluslararası İlişkilerin Gerçekçi Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 1, Sayı 1 (Bahar),ss: 33-60.
- Aytüre, Selma (2016). Su Kanununun AB Su Çerçeve Direktifi Kapsamında Değerlendirilmesi, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, Sayı:1, ss: 65-71.

- Babahanoğlu, Veysel (2017). Kamu Politikası Bağlamında İnan ve Tırkiye Enerji Politikalarının Karşılaştırılması: İşbirliğine Yönelik Fırsat ve Engeller Üzerinden Bir Değerlendirme, *Asos Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl:5, Sayı: 57, ss: 404-417.
- Babahanoğlu, Veysel ve Bilici, Zekeriya (2018). Realizm versus İdealizm: Göç, Bölgesel Barış ve İstikrar Düşmanı mı?, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 61, ss: 734-740.
- Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı DPT (1997). Haziran, Sınıraşan Sular Fırat-Dicle Havzası ve Güneydoğu Anadolu Projesi, Ankara.
- Baylis, John (2018). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 5, Sayı 18 (Yaz 2008), ss: 69-85.
- Bennett, A. LeRoy ve Oliver, James K. (2015). *Uluslararası Örgütler İlkeler ve Meseleler*, Çev: Nasuh Uslu, Ankara, Eylül: Big Bang Yayınları.
- Bilen, Özden (2000). *Orta Doğu Su Sorunları ve Tırkiye*. 2. Baskı, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Bilen, Özden (2008). *Tırkiye'nin Su Gündemi Su Yönetimi ve Ab Su Politikaları*, Ankara: Umut Tanı Sağlık Matbaa Turizm İnş. San.ve Tic.A.Ş <http://ozdenbilen.com/Dosyalar/AbSuCerceveYonergesi/AbSuPolitikalar.pdf> adresinden 8 Mart 2019 tarihinde alınmıştır.
- Bilen, Özden (2010). Avrupa Birliği'nin Su Politikalarının Hidropolitik Değerlendirmesi, *Stratejik Analiz Dergisi*, 06, ss: 25-31.
- Bilgiç, Esra (2006). *Su Sorunu: Fırat, Dicle ve Asi Nehirleri Örnekleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara.
- Cirit, Hakan (2007). *Sınıraşan Sular ve Tırkiye*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Diyarbakır.
- Conker, Ahmet (2018). Arap Baharı Sonrası Fırat Dicle Havzası Su Kontekstinde Yaşanan Hidro-Kaosu Anlamak. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 18, Sayı:1, ss: 193-217.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. OECD.<https://www.csgb.gov.tr/media/6792/oecd.pdf> adresinden 25 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Çelebi, Onur (2009). *Türkiye'nin Suriye ve Irak İle Olan İlişkilerinde Sınırtaşan Suların Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Erzurum.
- Çelik, Soner (2013). *Sınırtaşan Sular Kapsamında Dicle ve Fırat Nehirlerinin Türkiye – Suriye İlişkilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı Ankara.
- Çelik, Ahmet Hüsrev ve Çaylı Şahin (2021). The Effect of The PKK Terrorist Organization on The Middle east Policies of Turkey: Cases of Iraq and Syria, Editor: İbrahim Karataş *Turkey's Security New Threats Indigenous Solutions and Overseas Stretch*, Nobel Yayınları, ss: 129-162.
- Çiçek, Nermin (2010). *Su Çerçeve Direktifi ve Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı Örneğinde AB ve Türkiye Yaklaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Mühendisliği Anabilim Dalı, Konya.
- Çora, Emel (2003). *Türkiye'nin Sınırtaşan Sularının Uluslararası Stratejiler Bakımından Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Deniz İşletmeciliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Dalar, Mehmet (2010). Asi Nehri'nin Türkiye-Suriye İlişkileri Üzerindeki Etkisi ve Geleceği, *Orta Doğu Analiz*, Mart 10, Cilt: 2, Sayı:15, ss: 106-113.
- Dalkılıç, Yıldırım ve Harmancıoğlu Nilgün (2008). *TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi*, Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifinin Türkiye'de Uygulama Olanakları, İzmir. <http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/10948.pdf> adresinden 28 Mayıs 2018 tarihinde alınmıştır.
- Değirmenci, Serkan (2007). *Türkiye'de Sınır Aşan Sular ve Fırat - Dicle - Asi Nehirleri Bağlamında Orta Doğu'da Su Sorunu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Tarihi Bilim Dalı, Denizli.

- Demircioğlu, Beytullah (1996). Ortadoğu ve Su Savaşları, *Altınoluk*, Şubat, Sayı:120.
- Demirel, Murat (2009). *Su Kaynakları Yönetimindeki Politika ve Sorunlar Denizli Örneğinde Bir Değerlendirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Denizli.
- Demirez, Mevlüde (2012). Su İle Gelişen İlişkiler: Asi Örneği. *Orsam*, <http://orsam.org.tr/tr/su-ile-gelisen-iliskiler-asi-orneği/> adresinden 3 Mart 2019 tarihinde alınmıştır.
- Deniz, Yıldırım (2016). Ortadoğu'daki Çatışmalara Devletlerin ve Devlet Dışı Aktörlerin Etkileri. *Tesam Akademi Dergisi* , Ocak, Cilt: 3, Sayı: 1, ss: 129 – 149.
- Deutsche Welle,(2020). Yaşam, <https://www.dw.com/tr/d%C3%BCnyada-bir-milyardan-fazla-insan-su-s%C4%B1k%C4%B1nt%C4%B1s%C4%B1-%C3%A7ekiyor/a-55738342> adresinden 25 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır.
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü DSİ (2014). Toprak Su Kaynakları .<http://www.dsi.gov.tr/toprak-ve-su-kaynaklari>, 2014. adresinden 15 Nisan 2017 tarihinde alınmıştır.
- Devlet Su İşleri DSİ Stratejik Plan, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. (2016). Aralık, *Stratejik Plan 2017-2021*. Ankara, <http://www.dsi.gov.tr/docs/stratejik-plan/dsi-sp-2017-2021.pdf?sfvrsn=2> adresinden 05 Temmuz 2017 tarihinde alınmıştır.
- Devlet Su İşleri DSİ. (2018), 8.Dünya Su Forumu Suyun Paylaşımı Ana Temasıyla Düzenlendi.<http://www.dsi.gov.tr/haberler/2018/03/22/8.-d%C3%BCnya-su-forumu-suyun-payla%C5%9F%C4%B1m%C4%B1-ana-temas%C4%B1yla-d%C3%BCzenlendi> adresinden 10Aralık 2018 tarihinde alınmıştır.
- Dışişleri Bakanlığı (MFA). (2011). Avrupa Birliği İle Su Konusu. <http://www.mfa.gov.tr/avrupa-birligi-ile-su-konusu-.tr.mfa> adresinden 20 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.

- Dışışleri Bakanlığı (MFA). (2011). *Dünyanın Hızla Artan Su İhtiyacına .Çözüm Arayışları: Dünya Üçüncü Su Forumu ve Bakanlar Konferansı*. http://www.mfa.gov.tr/dunyanin-hizla-artan-su-ihtiyacina-cozum-arayislari_-dunya-ucuncu-su-forumu-ve-bakanlarkonferansi.tr.mfa adresinden 26 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Dışışleri Bakanlığı,(2011). İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı http://www.mfa.gov.tr/iktisadi-isbirligi_ve-gelisme-teskilati-_oecd_.tr.mfa adresinden 28 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Dışışleri Bakanlığı MFA. (2011). Sürdürülebilir Kalkınma. <http://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa> adresinden 25 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.
- Dünya Su Forumu Bülteni (DSFB). (2009). *5. Dünya Su Forumu Özet Raporu* .Cilt: 82, No: 23, 1-20. <http://enb.iisd.org/download/pdf/sd/ymbvol82num23t.pdf> adresinden 28 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Durmuş, Numan, Özenđin, Nihan, Elmacı, Ayşe . (2020). Türkiye'de Sınırtaşan Suların Çevresel Problemlerinin Araştırılması . Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, Cilt:9, Sayı:1, ss: 96-106.
- Dursun, Abdulkadir (2006). *Sınırtaşan Sular Fırat ve Dicle Nehirlerinin Türkiye, Suriye ve Irak İlişkileri Üzerine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İsparta.
- Dünya Bankası DB. (2004). Water Resources Sector Strategy, Strategic Directions For World Bank Engagement, 28116, ISBN 0-8213-5697-6, <http://documents.worldbank.org/curated/en/941051468765560268/pdf/281140PAPER0Water0Resources.pdf> adresinden 25 Kasım 2018 tarihinde alınmıştır.
- Dünya Su Konseyi WWC (2017). Dünya Su Konseyi. <http://www.worldwatercouncil.org/en/vision-mission> adresinden 23 Nisan 2018 tarihinde alınmıştır.
- Ekinci, Neval (2013). Ortadoğu'nun Su Problemi. *Akademik Perspektif* , <http://akademikperspektif.com/2013/12/31/ortadogunun-su-problemi/> adresinden 23 Aralık 2018 tarihinde alınmıştır.

- Encümen, Aksoy Merve (2017). Filistin'in Su Sorunu. *İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi*,1.https://insamer.com/tr/filistin-in-su-sorunu_796.html adresinden 20 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- Erdağ, Ramazan (2015), Türkiye'nin Sınıraşan Sular Sorunu. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:5, Sayı:9, ss: 27-52.
- Erdoğan, İbrahim (2012). Fırat-Dicle Havzasında Kıtık ve Bağımlılık Sorunsalı Üzerinden Su-Çatışma Tezini Yeniden Okumak. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 8, Sayı: 31, ss: 1-35.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (2021), Water use, <http://www.fao.org/aquastat/en/overview/methodology/water-use> adresinden 28 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır.
- Geçen, Reşat ve Usun Furkan Ç., (2017). Asi Nehri, Havzası, Uluslararası Kullanımı ve Problemler. *Uluslararası Jeomorfoloji Sempozyumu*, 12-14Ekim, Elazığ, https://www.academia.edu/35926640/Asi_Nehri_Havzas%C4%B1_Uluslararası%C4%B1_Kullan%C4%B1m%C4%B1_Ve_Problemler.pdf adresinden 3 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- Geleş, Tuğba (2012). Türkiye Su Mevzuatı ve Değişen Su Paradigması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Gleick, Peter H. (2006). *The World's Water 2006-2007 The Biennial Report on Freshwater Resources, Pasific Institute for Studies in Development, Environment and Security*. Number 98-24877, Washington DC: Island Press.
- Global Water Security Intelligence Community Assessment (ICA),(2012). <https://www.dni.gov/index.php/newsroom/press-releases/press-releases-2012/item/529-odni-releases-global-water-security-ica> adresinden 15 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- Gönüllü, Günay (2017). Uluslararası Zirvelerin ve Bildirgelerin Dünya Bankası'nın Değişen Çevre Politikalarına Etkisi. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 50, Sayı: 3, ss: 153-182.
- Güler, Birgül Ayman (1997). Küreselleşme ve Yerelleşme, Yerel Altyapı Sektörü. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt:6, Sayı:3, ss: 62-77.

- Güneş, Ümran (2016).Hükümet Dışı Uluslararası Örgütler ve İnsan Hakları. *TUİC Akademi*,1. <http://www.tuicakademi.org/hukümet-disi-uluslararası-orgütler-insan-hakları/> adresinden 01 Ocak .2018 tarihinde alınmıştır.
- Güzelsarı Selime ve Tuluay Feyza Nazan (2011). Küresel Su Yönetimi ve Suyun Ticarileştirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , Cilt:1, Sayı :22, ss: 54-83.
- Habibbeyli, Arastü (2013).Su Diplomasisi. *Uluslararası Politika Akademisi*, <http://politikaakademisi.org/2013/03/20/su-diplomasisi/> adresinden 25 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Halisçelik. Ergül (2008). *Dünya Bankası'nın Yapısı, Faaliyetleri ve Türkiye'de Finansmanı Dünya Bankasınca Sağlanan Kredilerin ve Etkilerinin Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Adana.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı. <https://www.hazine.gov.tr/g20-ve-imf-sikca-sorulan-sorular?type=icon> adresinden 01 Eylül 2018 tarihinde alınmıştır.
- Hofste, Rutger Willem, Reig, Paul ve Schleifer, Leah (2019). 17 Countries Face Extremely High water Stress, Wri, <https://www.wri.org/blog/2019/08/17-countries-home-one-quarter-world-population-face-extremely-high-water-stress> adresinden 30 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır.
- İnşaat Mühendisleri Odası IMO. (2007) Dünya Su Konseyi ve Dünya Su Forumu -2,Teknik Güç, 2.<http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/9918.pdf> adresinden 23 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- International Monetary Fund IMF.(2018). About The IMF. <https://www.imf.org/en/About> adresinden 01 Eylül 2018 tarihinde alınmıştır.
- International Water Resources Association IWRA. International Water Resources Association Index. www.iwra.org/index.php, 2015 adresinden 20 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- İnan, Yüksel (1994). Sınırtaşan Suların Hukuksal Boyutları: Fırat ve Dicle *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* , Cilt: 49, Sayı:01, ss: 243-253.

- Ir. F.J. vanWijk, drs. M.A.A. de la Haye, ir. M.J. Hehenkamp, drs. I.A. v.d. Velde, ir. E.F.L.M. de Bruin, ir. F.J.M. Schelleman, (2003). *Su Çerçeve Direktifi'nin Türkiye'de Uygulanması, Final, Uygulama El Kitabı*. Houten, 13/99047338/MJH,105774 , Revizyon F1.
- Kahramanmaraş Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü KASKİ (2014). *Stratejik Plan 2015-2019*. <http://maraskaski.gov.tr/wp-content/uploads/2016/01/2014-stratejik-plan.pdf> adresinden 30 Mayıs 2017 tarihinde alınmıştır.
- Kalaycı, İrfan (2013). Ortadoğu'nun Kült Sorunu - Su: Sosyo - Ekonomik ve Jeo - Ekonomik Bir Tahlil. *Avrasya Etüdları*, Cilt: 43, Sayı:1, ss: 45-78.
- Kapan, İsmail (2006). *Türkiye ile Suriye ve Irak Arasında Su Anlaşmazlığı (ve Türkiye'nin Çözüm İçin Sunduğu Üç Aşamalı Plan'ın Su Hukuku Çerçevesinde İncelenmesi)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, S.B.E, İstanbul.
- Kapan, İsmail (2007). *Suyun Stratejik Dalgaları*, İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.
- Karabulut, Andaç ve Değer, Filiz (2015). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı ve Realist Yaklaşım'a Genel Bakış. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, ss: 69-79.
- Kardaş, Şaban ve Balcı Ali (2014). *Uluslararası İlişkilere Giriş, Tarih, Teori, Kavram ve Konular*, 3.Basım, İstanbul: Küre Yayınları.
- Kesik, Ünsal (2009). *Ortadoğu'da Su Sorunu ve Türkiye'nin Sınıraşan Suları*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Bolu.
- Kılıç, Seyfi (2011). Nil Nehri Havzası Tarihi ve Son Gelişmeler. *Orsam*, Haziran, Cilt: 3,Sayı: 30.
- Kılıç, Seyfi (2011). Sudan Bölünmeye Giderken Nil Nehrinde Sular Isınıyor. *Orsam*, <http://orsam.org.tr/tr/sudan-bolunmeye-giderken-nil-nehrinde-sular-isiniyor/> adresinden 08 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.

- Kılıç, Seyfi (2012). Rio Grande ve Colorado Nehirleri Uyuşmazlıkları: Harmon Doktrininin Ortaya Çıkışı I, *Orsam*, <http://orsam.org.tr/tr/rio-grande-ve-colorado-nehirleri-uyusmazliklari-harmon-doktrininin-ortaya-cikisi-i/> adresinden 10 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- Kılıç, Seyfi, (2018). İnan İle Irak Arasında Sınıraşan Su İlişkileri ve Türkiye. *Orsam Bakış* No:79 –Kasım 2018, ss: 1-12.
- Kıran, Abdullah (2005).*Ortadoğu'da Su Bir Çatışma ya da Uzlaşma Alanı*. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Kırkıcı, Doğu Duygu (2014). *Sınıraşan Sular Bağlamında Türkiye, Suriye ve Irak İlişkileri*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ankara.
- Kocaoğlu, Ahmet (1996).Ortadoğu'da Su Sorunları ve Türkiye'nin İkiilemleri. *Bilgi,Bahar Cilt: 1*, ss: 125-142.
- Kona, Güngörmüş Gamze (2004). Ortadoğu'da Güvenlik Algılaması ve Dahili Risk Faktörlerinin Etkisi. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* Cilt: 8, ss: 113-138.
- Korkmaz, Tülay (2003). *Türkiye'nin Kullandığı Uluslararası Krediler ve Çevre (Imf ve Dünya Bankası)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Çevre Anabilim Dalı, Ankara.
- Körbalta, Hasibe (2019). Türkiye'de Yerel Su Güvenliği . *Güvenlik Bilimleri Dergisi* , Cilt: 8, Sayı:1 , ss: 55-84 .
- Kurtoğlu, Dr. Ramazan (2020). *Biyo-Politik Savaşlar*, 10.Baskı, Destek Yayınları, İstanbul .
- Küçüksakarya, Sevilay ve Göçmen, Ali Hakan (2019). Suyun Ekonomik Değeri Üzerine Bir İnceleme . *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 2, ss: 44-62.
- Maden, Tuğba Evrim (2011).Türkiye-Suriye İlişkilerinde Suyun Rolü. *Ortadoğu Analiz*, Cilt:3, Sayı: 35, ss: 33-40.
- Maden, Evrim Tuğba (2014). Ortadoğu'da Su Güvenliği.*Ortadoğu Analiz*, Cilt: 6, Sayı:63, ss: 44-46.

- Maden, Evrim Tuğba (2015). Tuna Nehri ve Peipsi Gölü Örneği Çerçevesinde Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ve Sınırtaşan Sular. *Ekonomi İşletme Siyaset Ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, ss:105-140.
- Mengü, Pamuk Gülay ve Akkuzu, Erhan (2008). Küresel Su Krizi ve Su Hasadı Teknikleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, ss: 75-85.
- Mercan, Gizem Nida (2014). Realizm. *Tuic Akademi* <http://www.tuicakademi.org/realizm/> adresinden 5 Ocak 2019 tarihinde alınmıştır.
- Mert, Aykan (2008). IMF ve Dünya Bankası Su Politikaları, Çok Uluslu Sirketlerin Türkiye'deki Uygulamaları. *TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi Bildiriler Kitabı*, Ankara, Cilt 2, ss: 365-377.
- Müftüoğlu, Zeynep (2011). *Bir Kamu Hizmeti Olarak Su Kaynakları Yönetimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Genel Kamu Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara.
- Ochqun, Mohammad Hasan (2015). *Türkiye'de Su Yönetiminin Kurumsal Yapısına İlişkin Tespitler- Öneriler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Okyay, Cem (2012). *Türkiye ve Ortadoğu'da Güncel Gelişmeler Işığında Su Sorunu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.
- OECD (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü), OECD. (2018). www.oecd.org adresinden 28 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- OECD (2018). Members and Patners. <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/> adresinden 11 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- OECD, (2015). OECD Su Yönetimi İlkeleri. <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/OECD-Principles-Water-turkish.pdf> adresinden 29 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- OECD, (2015). The OECD Water Governance Initiative. <http://www.oecd.org/gov/regional-policy/water-governance-initiative.htm> adresinden 29 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.

- Orhon Kemal Berk (2015). *Sınırtaşan Yerüstü Suların Yönetiminde Dünya ve Türkiye Uygulamaları*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ankara. https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Belgeler/TEZLER/Kemal%20Berk%20Orhon_%20Uzmanl%C4%B1k%20Tezi_nihai.pdf, Erişim Tarihi: 20 Şubat 2019.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Su Hukuku ve Politikası Daire Başkanlığı, Su Hukuku, Politikası ve Uluslararası Münasebetlere İlişkin Faaliyetler, Ankara, <http://suyonetimi.ormansu.gov.tr/Files/brosurler/SHPD%20BROSUR%20AS%20YEN.pdf> adresinden 18 Ocak 2018 tarihinde alınmıştır.
- Örmeci, Ozan (2014). Uluslararası İlişkilerde İki Temel Yaklaşım: Realizm vs İdealizm. Uluslararası Politika Akademisi, 1. <http://politika-akademisi.org/2014/05/22/uluslararasi-iliskilerde-iki-temel-yaklasim-realizm-vs-idealizm> adresinden 20 Kasım 2018 tarihinde alınmıştır.
- Öz, Dilek Elvan (2006). Sınırtaşan Su Kavramı ve Bazı Örnekler Işığında Fırat ve Dicle İçin Bir Paylaşım Planı. *TMMOB Su Politikaları Kongresi, Bildiriler Kitabı*, 2. Cilt, ss: 538-549.
- Özbakır, Selin Nergiz (2016). Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri. *İzmir Ticaret Odası*, http://izto.org.tr/demo_betanix/uploads/cms/yonetim.ieu.edu.tr/6360_1470056885.pdf adresinden 17 Mart 2018 tarihinde alınmıştır.
- Özcan, Mehmet Bahadır (2010). *Su Sorunu Bağlamında Ortadoğu Bütünleşmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Uluslararası İlişkiler, Konya.
- Özdemir, Osman (2015). *Dünyada Sınırtaşan Su Politikaları: Meriç Havzası Değerlendirmesi*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ankara.
- Özen, Çınar ve Tonus Özgür (2013). *Uluslararası Örgütler*, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2920, Eskişehir.
- Özkösedâğ, Özlem (2006). *Bir Politika Aracı Olarak Su Sorunu ve Bunun Türkiye'nin Güney Komşuları ve İsrail ile Olan İlişkilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Özsoy, Seda (2009). *Su ve Yaşam: Suyun Toplumsal Önemi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Ankara.
- Öztunalı, Gülser (2002). Suya Neden Sahip Çıkmalı ?. *Mülkiye Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 234,ss: 35-67.
- Pamukçu, Konuralp (2000). *Su Politikası*. (1. Basım) İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Parhizgar, Frank (2021). Su, WWF-Canada, https://www.wwf.org.tr/ne_yapiyoruz/ayak_izinin_azaltilmasi/su/ adresinden 06 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- Pehlivanoğlu, A.Öner (2004). *Ortadoğu ve Türkiye*.1.Baskı. İstanbul:Kastaş Yayınevi.
- Pınar, Övgü (2011). *Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri Işığında Türkiye'nin Hükümetlerarası Küresel ve Bölgesel Örgütlere Üyeliği* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İzmir.
- Rüştü, İlgar ve Salem Khalef (2004).Türkiye'nin Sınırtaşan Akarsu Anlaşmalarına Coğrafi Açından Bir Bakış. *Marmara Coğrafya Dergisi* ,Temmuz-Cilt: 0, Sayı :10, ss: 53-72.
- Sağsen, İlhan (2013). Nil Nehri Havzası Su Hegemonyası .(The Nile River Basin and Water Hegemony). *Ortadoğu Analiz*.Cilt:5, Sayı:53,ss: 41-49.
- Salihoğlu, Serhat (2009). Dünya Su Konseyi, Su Forumları ve İstanbul 2009. *Jeoloji Mühendisleri Odası Haber Bülteni*, Sayı 2006/3, s.33-36, Ankara.<http://www.yayed.org/uploads/yuklemeler/inceleme-34.pdf> adresinden 20 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Saltürk, Metin (2006). Orta Doğu'da Su Sorunu ve Türkiye Açısından İncelenmesi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, ss: 21-38.
- Sandıklı, Atilla (2004).Sınırtaşan Sular ve Türkiye. *Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi TASAM*, 1. http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/160/sinir_asan_sular_ve_turkiye, 23.09 adresinden 04 Ağustos 2017 tarihinde alınmıştır.

- Serdar, İskender (2015). Neorealizm, Neoliberalizm, Konstruktivism ve İngiliz Okulu Modellerinde Uluslararası Sistemsel Değişiklere Bakış. *The Journal Of Europe - Middle East Social Science Studies*, July, 2015, Cilt: 1, Sayı: 1, ss: 14-38.
- Sertyeşilşik, Egemen (2015). Mısır'ın Su Sorununun Ekonomi Politik Açısından İncelenmesi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, Cilt: 8, Sayı:1, ss: 67-72.
- Sevinç, İsmail ve Babahanoğlu, Veysel (2019). Küresel Güvenliğin Değişken Yapısı ve Terör Örgütleri Üzerine Etkisi: Deaş Terör Örgütü Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 4, ss: 969-987.
- Sınmaz, Kadriye (2017). Ortadoğu'da Su ve Barış: İsrail'in Su Gaspı ve Bölgesel Politikaları. İnsamer, https://insamer.com/tr/ortadoguda-su-ve-bargesel-politikalari_1089.html adresinden 8 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- Sönmezoğlu, Faruk (2012). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*. Topkapı, İstanbul: Der Yayınları.
- Sümer, Vakur (2016). Oecd Su İlkelerinin Yeniden Değerlendirilmesi Ortadoğu Sularının Yönetimi İçin Önemli bir Kılavuz. *Orsam*, <http://orsam.org.tr/oecd-su-ilkelerinin-yeniden-degerlendirilmesi-ortadogu-sularinin-yonetimi-icin-onemli-bir-kilavuz/> adresinden 29 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Sümer, Vakur (2017). Nil Sularında Yaşanan Son Gelişmeler: Yol Ayrımına Doğru., *Orsam*, <http://orsam.org.tr/tr/nil-sularinda-yasanan-son-gelismeler-yol-ayrimina-dogru/> adresinden 03 Şubat 2019 tarihinde alınmıştır.
- Şahin, Betül (2016). *Küresel Bir Sorun: Su Kıtlığı ve Sanal Su Ticareti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Çorum.
- Şengül, Fatma Betül (2014). *Dünden Bugüne Fırat-Dicle Bağlamında Türkiye'nin Güney Komşuları İle Su Sorunu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı İstanbul.

- Şen, Hikmet (2010). *Küreselleşmenin Coğrafi Boyutu ve Türkiye'deki Su Kaynaklarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Ve Örgütsel Değişim Bilim Dalı, İstanbul.
- Şöhret, Mesut (2012),. Realizm Çerçevesinde Avrupa Birliğinin Bütünleşmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi Journal of the Human and Social Science Researches*, Volume: 1, Issue: 4, pp: 288-330.
- Tandoğan, Muhammed ve Yücel, Osman Kağan (2017). Nil'in Paylaşılması Meselesi: Hidro-Diplomasi Bağlamında Mısır, Sudan ve Etiyopya Rekabeti. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 53,ss: 107-120.
- Tepebaş, Ufuk (2007). Bölgesel Sorunların Çözümünde Uluslararası Örgütlerin Rollerini. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Stratejik Öngörü, Sayı:10, <http://www.stratejikongoru.org/pdf/uluslararasiorgutler.pdf> adresinden 01 Ocak 2018 tarihinde alınmıştır.
- Tetik, Gökhan (2016). *Dünya Bankası Kredilerinin Türkiye'deki Kobi İşletmeciliğine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Tezel, Emine (2014). Kenneth Waltz ve Neorealizm.. *TUİÇ Akademi*, 1. ,<http://www.tuicakademi.org/kenneth-waltz-ve-neorealizm/> adresinden 15 Kasım 2018 tarihinde alınmıştır.
- The European Parliament And Of The Council, (2000) Directive 2000/60/Ec of 23 October, L 327/1 http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5c835afb-2ec6-4577-bdf8-756d3d694eeb.0004.02/DOC_1&format=PDF adresinden 27 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Tırıl, Alpay (2015). Sınır Aşan Sular: Türkiye ve Paydaşlarının Sınır Aşan Sular Politikalarına Siyasal ve Ekolojik Bir Bakış. http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/semp6_37.pdf adresinden 05 Temmuz 2017 tarihinde alınmıştır.

- Tokdemir, Kinem (2019). Realist Teori Geleneği Üzerine Bir Analiz. İlim ve Medeniyet 1. <https://www.ilimvemedenyet.com/realist-teori-geleneği-uzerine-bir-analiz.html> adresinden 18 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Torun, Yasin (2010). *Metropollerde Su Yönetimi ve İki Metropolde (İstanbul Ve Moskova) Su Yönetiminin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Ve Organizasyon Bilim Dalı, İstanbul.
- Tunç, Mehmet. (2005). *Siyasi Coğrafya Açısından Ortadoğu'da Su Sorunu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.
- Turan, Sibel ve Köroğlu, Özkural, Nergiz (2017). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kuramları ve Sorunlarına Temel Yaklaşımlar. www.tplondon.com. *Policy Series By Transnational Press London*.
- TÜBİTAK. (Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu) (2002). *Vizyon 2023: Bilim ve Teknoloji Stratejileri Teknoloji Öngörü Projesi Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Paneli Su Yönetimi ve Sürdürülebilir Kalkınma Ön Rapor*, İstanbul.
- https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/EK-2.pdf adresinden 15 Eylül 2018 tarihinde alınmıştır.
- Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi TASAM. (2011). Yaşamın Ana Unsuru Ve Su Sorunu. 1. http://www.tasam.org/tr-TR/lcerik/2514/yasamin_ana_unsuru_ve_su_sorunu , 21 Haziran adresinden 17 Nisan 2017 tarihinde alınmıştır.
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği TMMOB (2006). *TMMOB Su Politikaları Kongresi*. Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği, Ankara, <http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/9125.pdf> adresinden 01 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği TMMOB (2009). *TMMOB Su Raporu*, Küresel Su Politikaları ve Türkiye, Ankara.

- Türkiye Su Enstitüsü SUEN. (2018). Suen 8. Dünya su forumuna Katılım Sağladı.1. <https://suen.gov.tr/2018/03/24/suen-8-dunya-su-forumuna-katilim-sagladi/> adresinden 28 Kasım 2018 tarihinde alınmıştır.
- Ulurmak, Abdurrahman (2014). *Türkiye’de Su Yönetimi* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Ulusal Sanayici Ve İş Adamları Derneği USİAD. *Usiad Su Rapor* (2007). Ulusal Su Politikası İhtiyacımız, Ada Strateji, Haziran, Ankara: Ertem Matbaa.
- Ulusoy, Kudret (2007). *Küresel Ticaretin Son Hedefi Su Pazarı*.(1.Baskı).Ankara: Omay Ofset Basım Ambalaj ve Reklam San.Tic.Ltd.Şti.
- United Nations Economic Commission for Europe UNECE. (1992). Convention On The Protection And Use Of Transboundary Watercourses And International Lakes, (1992). done at Helsinki, on 17 March ,<https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/water/pdf/watercon.pdf> adresinden 06 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.
- United Nations Un Water (2020), World Water Development Report 2020, Water and Climate Change, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000372985.locale=en> adresinden 07 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- United Nations, (2021). Water Facts, <https://www.unwater.org/water-facts> adresinden 24 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır.
- Ünsal, Veli (2012). Eskiçağda Anadolu Su Kaynakları (Orta ve Doğu Anadolu).*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:28, ss: 209-224.
- Veli, Tuğrul (2016). Su ve Politika.. *Hidropolitik Akademi*, <http://www.hidropolitikakademi.org/su-ve-politika.html> adresinden 12 Nisan 2017 tarihinde alınmıştır.

- World Economic Forum (2021), The Global Risk Report 2020, http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2021.pdf adresinden 29 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır.
- World Resources Institute (WRI). (2021) Water, <https://www.wri.org/our-work/topics/water> adresinden 05 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- World Resources Institute (WRI). (2021). Country Rankings, <https://www.wri.org/applications/aqueduct/country-rankings/> adresinden 06 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.
- World Water Council WWC. (2017). World Water Forum. <http://www.worldwatercouncil.org/en/world-water-forum> adresinden 25 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- World Water Council WWC (2017). Daegu-Gyeongbuk 2015. <http://www.worldwatercouncil.org/en/daegu-gyeongbuk-2015> adresinden 20 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- World Water Forum WWF Rapor www-Türkiye. (2014). *Türkiye'nin Su Riskleri Raporu* İstanbul, Ofset Yapımevi.
- Yeşil, Halit (2015). *Türkiye'nin Sınırtaşın Suları ve Sınırtaşın Sular Politikası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı, Ankara.
- Yıldız, Dursun ve Özbay, Özdemir. (2008). *Su ve Toprak*. 3.Baskı. İstanbul.
- Yıldız Dursun ve Özbay Özdemir (2010). *AB'de Su Direktifi Uygulama(ma)ları, ÖnRapor*. http://www.topraksuenerji.com/THE_EU_WFD_APPLY_MA_CONSIDERED_THE_REPORT.pdf adresinden 22 Eylül 2018 tarihinde alınmıştır.
- Yıldız, Dursun (2013). *İklim Düzensizliği, Su Yönetimi ve Gıda Güvenliği İlişkisi, Su Kaynaklarının Yönetimi, Politikalar ve Sorunlar: Küreselden Yerele, Panel Bildirileri*, 15.03.2013, Nevşehir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü https://dosyalar.nevsehir.edu.tr/14238761182a7ce8e6e338332dc26e85/su_paneli_bildiri_kitabi.pdf adresinden 10 Mart 2019 tarihinde alınmıştır.

- Yıldız, Dursun. (2014). Bütün Komşularıyla Su Sınırı Olan Ülke: Türkiye. *Hidropolitik Akademi*, <http://www.hidropolitikakademi.org/bütün-komsularıyla-su-siniri-olan-ulke-turkiye-2.html> , 29 Ocak adresinden 13 Ekim 2017 tarihinde alınmıştır.
- Yıldız, Dursun (2014). *Su Güvenliği 2050* (1. Baskı). İstanbul, Truva Yayınları.
- Yıldız, Dursun (2015). 7. Dünya Su Forumu bitti ama. *Hidropolitik Akademi*, <http://www.hidropolitikakademi.org/7-dunya-su-forumu-bitti-ama.html> adresinden 25 Kasım 2018 tarihinde alınmıştır.
- Yıldız, Dursun (2014). Asi Nehri Ters Akıyor!. *Hidropolitik Akademi* , <http://www.hidropolitikakademi.org/asi-nehri-ters-akiyor.html> adresinden 13 Mart 2019 tarihinde alınmıştır.
- Yıldız, Dursun. (2015). Yeni Güvenlik Paradigması ve Su Güvenliği, *Hidropolitik Akademi*, <http://www.hidropolitikakademi.org/7648.html> adresinden 9 Mart 2019 tarihinde alınmıştır.
- Yılmaz, Levent M ve Peker, Sencer H. (2013). Su Kaynaklarının Türkiye Açısından Ekono-Politik Önemi Ekseninde Olası Bir Tehlike: Su Savaşları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1, ss:57-74.
- Yılmaz, Mutlu. (2010). Ortadoğu'da Su Sorunu Kapsamında Türkiye'nin Sınırışan Sularının Jeopolitik Önemi. *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu*, Ankara.
- Yücel, Özlem (1998). *Sınırışan Suların Milletlerarası Hukuktaki Durumu*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, İstanbul.
- Zehir, Cemal (1998). *Türkiye ve Ortadoğu Su Meseleleri*. İstanbul, Marifet Yayınları.